Foreldreutvalget
for grunnopplæringen

Dato: 29.09.2026
Arkivreferanse: 2026/247

Høringssvar: Nasjonal retningslinje for skolefravær

Foreldreutvalget for grunnopplæringen (FUG) ønsker nasjonale retningslinjer for forebygging og oppfølging av skolefravær velkommen. FUG vurderer både innholdet og utformingen som gjennomgående god, og ser det som en styrke at retningslinjen både gir konkrete råd for gjennomføring og viser til relevante støtteressurser. Dette gjør den mer anvendelig i praksis. Samtidig mener FUG at enkelte områder bør tydeliggjøres for at retningslinjene i større grad skal bidra til tidlig innsats, bedre oppfølging og mer likeverdig praksis på tvers av kommuner og skoler.

Forebygging og et inkluderende skolemiljø

I FUGs foreldreundersøkelse *Foreldreinvolvering og inkludering i skolen* (2024) finner vi en tydelig sammenheng mellom inkludering og skolefravær. Foreldre som beskriver klassemiljøet som lite inkluderende, rapporterer oftere at barnet ikke ønsker å gå på skolen. Tilsvarende kommer det fram i FUGs foreldreundersøkelse fra 2025, *Samarbeid når elever har behov for ekstra oppfølging i skolen*, at mange opplever at tiltak settes inn for sent og ikke varer lenge nok. Disse funnene viser betydningen av et inkluderende skolemiljø og behovet for tidlig og treffsikker oppfølging når fravær oppstår. Det forutsetter at årsakene til fraværet kartlegges grundig, slik at tiltakene tilpasses den enkelte elevs situasjon. Selv om retningslinjene primært retter seg mot oppfølging av elever med bekymringsfullt fravær, savner FUG en tydeligere kobling mellom arbeidet med skolemiljø og inkludering, og arbeidet med å forebygge skolefravær.

Betydningen av universelle forebyggende tiltak, mestringsopplevelser og et trygt og inkluderende skolemiljø bør tydeliggjøres i det forebyggende fraværsarbeidet, gjerne med henvisning til eksisterende veiledningsressurser fra Udir. FUG savner konkrete eksempler på hvordan skolene kan arbeide systematisk med dette, og viser til FoU-rapporten *Når skole og hjem drar i samme retning - erfaringer og lærende eksempler fra skole–hjem-samarbeid*, gjennomført på initiativ fra FUG, KS og Skolelederforbundet.

Samarbeid med hjemmet

Et godt samarbeid mellom skole og hjem er avgjørende for å lykkes, og FUG er glad for at dette er gitt en sentral plass i retningslinjene. Samarbeid mellom skole og hjem er ikke bare et viktig virkemiddel i fraværsarbeidet, men også en lovpålagt del av skolens arbeid, jf. opplæringsloven § 10 - 3. For at foreldre skal oppleve å være

reelle samarbeidspartnere, må samarbeidet bygge på gjensidig tillit, informasjonsdeling og løsninger som utvikles i felleskap.
Mange foreldre opplever at de får mer informasjon om sine plikter enn om barnets rettigheter og skolehverdag. I FUGs undersøkelse *Samarbeid når elever har behov for ekstra oppfølging fra skolen* (2025) oppgir én av fire foreldre at de ikke får tilstrekkelig informasjon om barnets situasjon. FUG støtter derfor anbefalingene om tidlig informasjon til foresatte om forebygging og oppfølging av fravær, samt bruk av FAU som informasjonskanal. Dette er også i tråd med opplæringsloven § 10 - 8, som pålegger skolen å sørge for at foreldrene får den informasjonen de trenger for å kunne følge opp barnets opplæring.

Et velfungerende samarbeid krever en felles rolleforståelse og gode forventningsavklaringer om hvordan skole og hjem sammen kan bidra til trivsel, inkludering og nærvær. FUG mener retningslinjene bør tydeliggjøre foreldrenes rolle og gi mer konkrete beskrivelser av hvordan foreldre kan bidra som en ressurs i det forebyggende arbeidet. Retningslinjene bør også understreke betydningen av tidlig dialog mellom skole og hjem når det oppstår tegn til mistrivsel eller motvilje mot å gå på skolen. Foreldre ser ofte tegn på utfordringer lenge før fraværet blir omfattende, og det må derfor være lav terskel for å ta kontakt med skolen når de er bekymret eller har behov for hjelp. Samtidig bør retningslinjene tydeliggjøre at bekymring for elevens trivsel eller skolegang i seg selv bør utløse oppfølging, og at tiltak ikke bør avhenge av at fraværet har nådd et bestemt omfang. FUG kjenner til eksempler der skoler venter med å sette inn tiltak til eleven har passert en fastsatt fraværsgrense. Dette kan føre til at viktige muligheter for tidlig innsats går tapt. Jo lenger fraværet varer, desto vanskeligere kan det være å redusere det.

FUG vil også understreke betydningen av at familier har en kjent og tilgjengelig kontaktperson på skolen som de har tillit til og kan henvende seg til ved behov. Hvem dette er, vil kunne variere mellom skoler og situasjoner, men det er viktig at både elev og foreldre vet hvem de skal kontakte. Tillit bygges gjennom relasjoner, forutsigbarhet og at tiltak og avtaler som inngås blir fulgt opp.

I FUGs undersøkelse *Foreldreinvolvering og inkludering i skolen* (2024) oppga under halvparten av foreldrene at skolen hadde gjort dem kjent med hvordan de kan bidra til et inkluderende klassemiljø. FUG mener derfor at foreldrefellesskapet bør løftes tydeligere fram som en viktig ressurs i arbeidet med å forebygge og følge opp skolefravær. Alle foreldre har et ansvar for å bidra til at ingen barn opplever utenforskap. Når et barn har høyt fravær, kan både barnet og familien bli stående utenfor fellesskapet. Skolen bør derfor støtte alle foreldre i hvordan de kan bidra til inkludering, både gjennom samtaler med egne barn og gjennom samarbeid i foreldregruppen. Oppfølging av skolefravær handler ikke bare om den enkelte elev, men også om å styrke fellesskapet som barnet og familien er en del av.

Reell foreldreinvolvering forutsetter samtidig at familiene har mulighet til å delta. Oppfølging av skolefravær kan medføre betydelige praktiske og økonomiske belastninger, blant annet gjennom møter og fravær fra arbeid. FUG mener derfor at

retningslinjene i større grad bør anerkjenne disse utfordringene og gi råd om hvordan skolen og kommunen kan legge til rette for deltakelse gjennom fleksible møteløsninger og nødvendig støtte. Dette kan for eksempel være mulighet for digital deltakelse, møter utenfor ordinær arbeidstid, tidlig avklaring av videre møteplaner og vurdering av praktiske eller økonomiske tiltak som gjør det mulig for foresatte å delta i oppfølgingen.

Tilrettelegging og kompetanse

FUG mener retningslinjene tydeligere bør framheve betydningen av tilrettelegging som et sentralt virkemiddel for å forebygge og redusere skolefravær. Vi er kjent med at Utdanningsdirektoratet har egne veiledere om tilpasset opplæring og tilrettelegging, og forventer ikke at dette omtales uttømmende i disse retningslinjene. Samtidig mener vi det bør synliggjøres at manglende eller utilstrekkelig tilrettelegging kan være en medvirkende årsak til fravær, og at vurderinger av bekymringsfullt fravær derfor må ses i sammenheng med skolens arbeid for å tilrettelegge opplæringen. Den viktigste tilretteleggingen skjer ofte innenfor den ordinære opplæringen, gjennom undervisningsmetoder, organisering og tilpasninger i klassen.

FUG erfarer at foresatte ikke alltid får tilstrekkelig informasjon om hvilke muligheter for tilrettelegging, hjelpemidler og andre tilpasninger som finnes for deres barn. Vi får også tilbakemeldinger om at behov for støtte i enkelte tilfeller avvises med henvisning til manglende ressurser. Dette kan gjelde både tilgang til nødvendige hjelpemidler og læremidler, men også tilpasninger som alternative vurderingsformer, fritak der regelverket åpner for det, eller andre tiltak som gjør det mulig for eleven å delta i opplæringen. Når elever ikke får den støtten de trenger, kan det bidra til økt fravær.

FUG erfarer at forståelsen av bekymringsfullt fravær og behovet for tiltak kan variere avhengig av om fraværet er knyttet til fysiske helseutfordringer, psykisk helse eller emosjonelle belastninger. Retningslinjene bør derfor tydeligere presisere at skolens ansvar for tilrettelegging gjelder uavhengig av årsaken til elevens utfordringer, og at det er elevens situasjon og behov som skal være styrende. En slik nyansering kan bidra til mer likeverdig forståelse og oppfølging av elever med ulike diagnoser, helseutfordringer og særskilte behov. For disse elevene kan også frykten for å overskride fraværsgrensen i seg selv skape stress og forsterke eksisterende utfordringer. Regelverket må derfor praktiseres med nødvendig fleksibilitet, slik at målet om å redusere skolefravær ikke utilsiktet rammer elever som allerede står i en krevende situasjon.

FUG mener også at retningslinjene bør tydeliggjøre betydningen av relevant kompetanse. Foreldrenes kunnskap om eget barn er en viktig ressurs som må lyttes til og tas på alvor, men det kan ikke være deres ansvar å sikre nødvendig kompetanse hos skolens ansatte. Dersom skolen mangler kunnskap om en diagnose eller funksjonsnedsettelse, må relevant kompetanse innhentes og aktuelle

fagpersoner involveres tidlig, allerede ved mistanke om diagnose eller pågående utredning.

Rutiner, planer og oppfølging
FUG er positiv til at retningslinjene anbefaler skriftlige planer og rutiner, og at elever, foresatte, FAU og elevråd involveres i utviklingen av disse på hver skole. Vår største bekymring er imidlertid om rutinebeskrivelsene og retningslinjene vil føre til reelle endringer i elevenes hverdag. Erfaringene til mange foreldre er at utfordringen sjelden er mangel på planer eller rettigheter, men manglende oppfølging og gjensidig tillit. FUG savner derfor en tydeligere omtale av hvordan det skal sikres at skolene tar retningslinjene i bruk og følger dem opp i praksis. Selv om dette ikke er veilederens primære formål, mener vi det bør framgå hvilken instans som har ansvar for å følge opp, evaluere og føre tilsyn med at retningslinjene bidrar til ønsket utvikling. Uten en tydelig oppfølgings- og kontrollfunksjon er det en risiko for at gode intensjoner ikke fører til endringer i praksis.

FUG vil også peke på at det for foreldre som leser retningslinjen, ikke alltid vil være tydelig hvilke tiltak og hvilken oppfølging skolen anbefales å gjennomføre, og hva skolen er forpliktet til å gjøre. For å øke forståelse og samtidig ikke skape usikkerhet ute i skolene om hva som gjelder, bør bruken av "bør" og "skal" vurderes enda nøyere. Selv om etablerte prinsipper tilsier at man i en retningslinje bruker "bør" så bør man bruke "skal" dersom det refererer til et punkt i loven som bruker "skal".